

Pripomienky výboru pre práva dieťaťa pri OSN z r .2000, adresované Slovensku po predložení prvej pravidelnej správy o deťoch.

Čo Výbor Slovensku odporúča a čím je znepokojený:

Dôležitou úlohou štátu je informovať verejnosť o obsahu Dohovoru o právach dieťaťa a uviesť tento dokument do života.

Koordinácia

1. Výbor má obavy, že napriek existencii Slovenského výboru pre práva dieťaťa by mohli nastať ťažkosti s koordináciou pri implementácii Dohovoru. Uvítal však, že Slovensko uvažuje o príprave národného akčného plánu pre práva dieťaťa.

Výbor upozorňuje na potrebu medzirezortnej koordinácie a spolupráce na národnej a miestnej úrovni a odporúča, aby Slovensko pokračovalo v prípravách a vypracúvaní komplexného národného akčného plánu na implementáciu Dohovoru a povinností z neho vyplývajúcich. Procesu majú predbiehať konzultácie a má byť otvorený.

Monitorovanie

2. Znepokojujúce sú nedostatky pri zbere a analýze údajov o osobách mladších ako 18 rokov, v súvislosti s právami obsiahnutými v Dohovore.

Výbor Slovensku odporúča, aby sa sústred'ovali údaje a vytvoril mechanizmus na ich systematickú analýzu. Informácie majú byť východiskom na hodnotenie dosiahnutého pokroku a pre spracovanie postupu na uvedenie Dohovoru do života. Výbor odporúča, aby sa v tejto súvislosti Slovensko uchádzalo o technickú pomoc, medziiným zo strany UNICEF-u.

3. Pokiaľ ide o ochranu a podporu ľudských práv, je dôležité pravidelné sledovanie a vyhodnotenie dosiahnutého zlepšenia pri implementácii medzinárodných štandardov ľudských práv, vrátane Dohovoru, na národnej a miestnej úrovni.

Výbor odporúča, aby Slovensko zriadilo legislatívnym aktom nezávislú inštitúciu s primeraným personálnym a materiálnym vybavením, ktorá by mala mandát pravidelne monitorovať a hodnotiť pokrok dosiahnutý pri implementácii dohovoru a právomoc prijímať a riešiť sťažnosti proti porušovaniu práv dieťaťa.

Pridelovanie prostriedkov

4. S poľutovaním výbor konštatuje nedostatok adekvátnych informácií a zjavne nedostatočnú transparentnosť prostriedkov pridelovaných zo štátneho rozpočtu na zabezpečenie hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv detí.

Výbor odporúča, aby Slovensko naplnilo článok 4 Dohovoru, s prihliadnutím na články 3 a 6 tak, aby podiel prostriedkov zo štátneho rozpočtu určených na hospodárske, sociálne a kultúrne práva detí a mládeže, bol ľahko identifikovateľný a transparentný.

Šírenie informácií o Dohovore

5. Výbor je znepokojený úrovňou informovanosti o Dohovore medzi odborníkmi pracujúcimi s deťmi a pre deti a všeobecne medzi verejnosťou, vrátane detí.

Odporúča sa, aby Slovensko vypracovalo program šírenia informácií o Dohovore medzi deťmi a rodičmi, občianskou spoločnosťou a všetkými sektormi a úrovňami štátnej správy. Výbor vyzýva k podpore vzdelávania k ich právam, vrátane iniciatív na oslovenie najzraniteľnejších skupín. Odporúča tiež, aby Slovensko zintenzívnilo svoje úsilie a vypracovalo systematické programy vzdelávania k problematike Dohovoru pre všetky skupiny, ktoré sa na odbornej úrovni zaoberajú deťmi a pracujú pre deti (napr. legislatívco, sudcov, advokátov, orgány na presadzovanie práva, štátnych zamestnancov, predstaviteľov samospráv, pracovníkov ústavov a zariadení, v ktorých sa zadržávajú deti, učiteľov, zdravotníkov, vrátane psychológov a sociálnych pracovníkov).

VŠEOBECNÉ PRINCÍPY

Najlepšie záujmy dieťaťa a prihliadanie na jeho názory

6. Slovenská ústava a ostatné zákony zabezpečujú primeranú ochranu dieťaťa a jeho rodiny, čím je zaručené blaho dieťaťa, avšak legislatívne ani administratívne opatrenia koncept najlepších záujmov a názorov dieťaťa nezahŕňajú. Výbor víta iniciatívy, ako je napr. detský parlament, ale obáva sa, že rešpektovanie názorov detí je vzhľadom na tradičné spoločenské postoje k deťom v školách, zariadeniach ústavnej výchovy, na súdoch, a najmä v rodinách aj naďalej nedostatočné.

Výbor odporúča, aby Slovensko prehodnotilo svoju legislatívu a administratívne opatrenia tak, aby sa primerane zohľadnili články 3 a 12 Dohovoru. Výbor vyzýva, aby štát podporoval a umožňoval rešpektovanie názorov detí a ich plnú účasť na všetkých rozhodnutiach, ktoré sa ich týkajú: v rodinách, škole, v zariadeniach ústavnej výchovy a na súdoch. V súvislosti s tým odporúča, aby Slovensko pripravilo komunitné výcvikové programy pre učiteľov, sociálnych pracovníkov a verejných činiteľov. Majú ich pripraviť na to, ako deťom pomôcť prijímať a vyjadrovať informované rozhodnutia a presadiť, že sa ich názory budú brať do úvahy.

Právo nebyť diskriminovaný

7. Pokračujúcemu úsiliu vlády má výbor obavy, že rómske deti sa stretávajú s diskrimináciou de facto- najmä pokiaľ ide o ustanovenia Dohovoru, týkajúce sa práva na najvyššiu možnú úroveň zdravia (článok 24), na primeranú životnú úroveň (článok 27) a právo na vzdelanie (článok 28).

Výbor Slovensku odporúča prijať všetky potrebné opatrenia, aby sa všetkým deťom patriacim do jeho jurisdikcie zabezpečili bez akejkoľvek diskriminácie všetky práva ustanovené v Dohovore v súlade s jeho článkom 2. Výbor potvrdzuje odporúčania Výboru na odstránenie rasovej diskriminácie (CERD/C/57/CRP.3/Add.4) a jeho Všeobecné odporúčanie č. 27 o diskriminácii proti Rómom a odporúča, aby ich Slovensko implementovalo. Výbor požaduje, aby ďalšie predkladané správy obsahovali

informácie o pokroku dosiahnutom napredovaním pri implementácii stratégie z roku 1999.

8. Výbor je znepokojený, že právo dieťaťa nebyť diskriminované - čl. 2 Dohovoru - nie legislatívne zakotvené v podobe pozitívnej diskriminácie v prospech niektorých zraniteľných skupín detí, najmä rómskych. Výbor konštatuje, že rómske deti by potrebovali väčšiu pomoc a podporu štátu, aby mohli požívať rovnaké právo na rozvoj ako ostatné deti.

Výbor Slovensku odporúča, aby prehodnotilo uplatnenie článku 2 Dohovoru. Zároveň odporúča efektívnejšie monitorovať prípady diskriminácie detí vo všetkých sektoroch spoločnosti a reagovať na ne.

1. Výbor konštatuje, že pokiaľ ide o diskrimináciu Rómov z dôvodov etnickej príslušnosti, Stratégia z roku 1999 predpokladá analýzu existujúcej situácie, vrátane novelizácie relevantných zákonov alebo prijatia nových zákonov tam, kde je to potrebné.

Výbor odporúča, aby štát považoval za opatrenie pozitívnej diskriminácie aj dočasnú revíziu legislatívy, s cieľom začleniť do nej práva Rómov a ich detí na rozvojové kroky, ktoré uvádza Stratégia.

OBČIANSKE PRÁVA A SLOBODY

Ochrana pred mučením, neľudským alebo ponižujúcim zaobchádzaním alebo trestaním

2. Znepokojujúce je pretrvávanie násilných činov, najmä zo strany skinheadov, proti Rómom a ich deťom a ďalším etnickým menšinám. Opakovane sa tiež vyskytujú námietky, že polícia a prokuratúra nepostupujú dostatočne účinne a rýchlo pri vyšetrowaní rasovo motivovaných násilných činov a zdráhajú sa označiť útoky ako rasovo motivované. Počet vznesených obvinení a odsúdení je v porovnaní s počtom ohlásených incidentov údajne nízky a páchatelia rasových trestných činov často dostávajú nízke tresty.

Výbor odporúča, aby štát zabezpečil včasné a účinné vyšetrowanie a trestné stíhanie rasistických organizácií. Vyzýva ďalej Slovensko, ktoré pristúpilo k Dohovoru, aby na celom území realizovalo preventívne programy na potlačenie rasovo motivovaného násilia proti Rómom, ich deťom a ostatným etnickým menšinám. Odporúča sa vypracovať jednoznačné zásady a inštrukcie pre políciu a prokuratúru, s cieľom napomôcť im odhaľovať tieto trestné činy, viesť včasné a účinné vyšetrowanie a trestne stíhať rasovo motivované útoky, vrátane prípadov nenáležitého správania sa polície.

RODINNÉ PROSTREDIE A NÁHRADNÁ STAROSTLIVOSŤ

Deti zbavené svojho rodinného prostredia

3. Výbor znepokojuje existujúca prax umiestňovania detí mimo rodičovského domova a do ústavnej výchovy, nedostatky v pravidelnom hodnotení situácie, keď k takému kroku už došlo a nedostatky v sledovaní detí po ukončení ústavnej výchovy.

Výbor odporúča, aby štát rozvinul a zintenzívnil úsilie o zabezpečenie primeranej odbornej a inej podpory pre rodiny a deti, ktoré ju potrebujú, a aby spájaj deti umiestnené do ústavnej výchovy s ich rodinami. V súvislosti s ústavnou výchovou by Slovensko malo posilniť systém náhradnej výchovy a podporovať umiestňovanie detí do náhradnej rodinnej starostlivosti a do detských domovov rodinného typu. Pozornosť treba venovať primeranému pravidelnému hodnoteniu umiestnenia v súlade s článkom 25 Dohovoru a následnému sledovaniu detí po ukončení tejto výchovy. Výbor vyzýva, aby Slovensko pripravilo a realizovalo komplexný národný akčný plán na riešenie otázky detí zbavených rodinného prostredia a aby zahrnulo informácie o jeho implementácii do svojej druhej správy.

Osvojenie

4. Výbor je znepokojený absenciou jednoznačných legislatívnych opatrení v tejto oblasti, napriek tomu, že Slovensko podpísalo haagsky Dohovor o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach z r.1993 a v súčasnosti prechádza prístupovým procesom.

Výbor vyzýva Slovensko, aby urýchlilo prístup k Dohovoru a jeho implementáciu.

Násilie, zneužívanie, zanedbávanie a zlé zaobchádzanie

5. Výbor víta vytvorenie osobitných útvarov v rámci Policajného zboru, zaoberajúcich sa prípadmi zanedbávania detí a domáceho násillia. Víta aj skutočnosť, že v januári 1999 bola zavedená osobitná linka detskej dôvery na prijímanie a riešenie sťažností v tejto oblasti. Výbor znepokojuje, že na Slovensku je problémom násillie proti ženám, ktoré škodlivo vplýva aj na deti.

V súvislosti s článkami 19 a 39 Dohovoru výbor odporúča, aby Slovensko zabezpečilo zákaz všetkých foriem telesného a duševného násillia, vrátane telesných trestov a sexuálneho zneužívania detí v rodine, škole a v zariadeniach ústavnej výchovy. Je treba venovať pozornosť predchádzaniu viktimizácie dieťaťa v právnom konaní; posilňovať programy rehabilitácie